

PREGÓ DE LA FESTA MAJOR D'HIVERN DE L'ANY 1996

Pronunciat per la sra. Carola Duran i Tort

Quan el sr. Alcalde em va demanar si volia fer el pregó de la festa major d'enguany, vaig dir-li que no em creia amb prou coneixements per a tal honor. Però la seva insistència em va fer considerar que la petició era un reconeixement, no a la meva persona, sinó a la fidelitat que la meva família i jo, en particular hem demostrat a Aiguafreda al llarg d'aquestes més de sis dècades que residim aquí. I per aquest motiu he acceptat l'agradable tasca d'obrir la festa major.

Jo puc ben dir que abans de néixer ja passava els estius aquí i que, un cop nascuda, no he deixat mai de venir a Aiguafreda. Perquè per a mí, Aiguafreda ha estat i és, abans de tot, un espai de llibertat. Quan era petita, la meva vida de filla única a Barcelona es limitava a anar i venir de l'escola, acompanyada naturalment, i ha haver de passar la resta del dia a casa, llegint. Per això, els estius a Aiguafreda eren un alliberament. Eren estius que començaven a primers de juny i s'acabaven per la Mercè, durant els qual jo podia jugar al jardí o al carrer amb els nens i nenes del veïnat i no entrar a casa fins que es feia fosc. Jocs tranquils com jugar a comprar i vendre, a la xarranca, a saltar a corda o més moguts com a fet i a amagar, a bèlit, a tocar i parar omplien els dies estiuençs. D'aquests anys d'infantesa conservo encara avui els primers amics de la meva vida.

De més grandeta, el meu radi d'acció dins d'Aiguafreda s'havia allargat. Ara ja podia anar amb bicicleta, anar a pescar anguiles al gorg de la font de Pinós o al gorg de la Serra, agafar capgrossos a la bassa d'en Calixto, sortir alguna nit a veure el cine que el francès de la màquina botifarrera feia sobre una pantalla penjada a casa del barber de la plaça, o, en dies de festa major, escoltar el concert a la plaça Major, a les nou de la nit, abans del ball, on inevitablement sonaven les notes del *Poeta i aldeano* i del *Sitio de Zaragoza* i s'administrava la destresa a fer girar la verra –contrabaix- en el vals-jota que tancava l'audició. Ara que Aiguafreda ja disposa de sala polivalent on el patinatge es practica amb tant d'encert, costarà una mica d'imaginar que jo vaig aprendre a la carretera de Ribes, sota els arbre que hi feien ombra, perquè la circulació era més aviat escassa, llevat dels dimarts i els divendres que els camions dels recaders – el de can Solà i el de cal Mitjà - anaven i venien de Barcelona amb paquets. També aquesta època vaig aprendre a nedar a la riera d'Avencó –a manca de piscines municipals-, al recollit gorg de les Senyores, entre la Resclosa i la Platjeta.

De jove, Aiguafreda em va aportar la possibilitat de recórrer els voltants esplèndids. Tagamanent i el pla de la Calma per una banda; per l'altre costat, Serra de l'Arca, les Pinedes, Aiguafreda de Dalt amb la Font Fresca que et compensava de l'esforç de la caminada i, tancant el cercle de la vall, la Garga, els cingles de Bertí i molt mes lluny Sant Miquel del fai. Eren excursions que omplien els dies de l'estiu. Ara ja la festa major no la veia des de fora, sinó que podia anar a l'envelat i intentar endevinar amb qui ballaria el ball del ram o bé el ball del fanalet, o contra qui m'esbravaria a la batalla de confetti.

Els anys han passat, però per a mi aquest lloc continua essent un espai de llibertat on fugir de les presses de la ciutat, de les convencions socials i poder gaudir de les caminades que el meu gos i jo fem pels voltants. I parafrasejant

l'eslògan "vacances sense Kodak són vacances perdudes", un cap de setmana sense Aiguafreda, és un cap de setmana perdut.

Tota aquesta llarga relació que he mantingut amb la població m'ha portat a estimar-la i conèixer-la millor. La meva activitat com a investigadora de la cultura i de la literatura del segle XIX m'ha portat a recollir les notícies referents a la població i als seus fills i estadants il·lustres com ara Josep Pijoan que, en les seves estades a la Figuera, hi va compondre tota la seva obra poètica i va aconseguir que Joan Maragall s'hi desplaçés en dues ocasions per a visitar-lo i encetés una llarga amistat amb al gent de la masia, especialment amb la Lola que aleshores era una nena de pocs anys..

I el meu interès per les coses d'Aiguafreda, és sens dubte un altre dels motius pels quals se m'ha demanat que faci el pregó d'enguany. Aquest acte ja porta més de deu anys de tradició i entre els meus predecessors s'hi compten noms tant coneguts com Josep Maria Ainaud de Lasarte, Josep Caminal, Eliseu Vilaclara, Martí Boada, J.M. Ferrer Arpí, mossèn Joan Soler o Fabià Estapé amb els quals no puc ni comparar-m'hi. Però tot repassant la llista de pregoners, us adonareu que sóc la primera representant del sexe femení en qui recau aquest honor. Per tant en nom del 50% de la població, moltes gràcies per ajudar a trencar el monopoli masculí.

I des de la meva condició femenina voldria, ara i aquí, recordar i, en conseqüència, retre homenatge a unes dones d'Aiguafreda que van ser presents a la primera actuació massiva de les dones de Catalunya. M'estic referint, com algun dels presents ja sap, a les dones d'Aiguafreda que l'any 1902 van fer la seva aportació econòmica per sufragar el cost de la bandera de les de Catalunya van regalar a la Unió Catalanista. Per comprendre millor què significa aquest gest, caldrà fer una mica d'història.

Pel Decret de Nova Planta de 1716, després de la desfeta de l'11 de setembre de 1714, es van abolir les llibertats polítiques de Catalunya i el principat es va incorporar plenament a l'Estat espanyol sota el regnat del primer Borbó, Felip V. La llengua catalana foragitada des d'aleshores de les institucions públiques i culturals, es reclou en l'àmbit familiar on es manté com a llengua d'ús, però perd la consideració de llengua de cultura amb què escriure llibres de ciència, amb què fer conferències, amb què fer classes a la Universitat o simplement, escriure cartes a la família.

L'any 1859 un grup d'erudits va decidir tornar a impulsar l'ús culte de la llengua –l'ús privat i popular no s'ha perdut mai- i per això, van reinstaurar els Jocs Florals de Barcelona, on la llengua obligada per a fer poesies era la catalana. De mica en mica, al llarg de segle XIX, es va anar recuperant el registre més elevat de la llengua, el registre culte, primer per mitjà de la poesia, que va ser seguida pel teatre i completada per la narrativa. Així, a poc a poc es recupera la consciència que Catalunya és un poble amb uns trets propis que l'identifiquen – llengua, història, cultura, dret, economia- i que alhora el diferencien dels altres pobles. Per mitjà de la història, es torna a fer evident que el principat és una comunitat històrica que havia tingut un passat gloriosa i que ara, a finals del segle passat, es comença a organitzar per recuperar la seva identitat.

Una de les iniciatives per tirar endavant el projecte de recuperar la personalitat pròpia va consistir en la creació, arreu de Catalunya, de Centres Catalans que escampaven el missatge político-cultural de regeneració del país. A Barcelona, la Lliga de Catalunya va comptar amb figures tant importants com Àngel Guimerà, Narcís Oller, Antoni Aulèstia, etc. Per coordinar tots aquests centres

es va crear un òrgan rector que va rebre el nom d'Unió Catalanista. Aquesta entitat va ser qui va convocar la famosa assemblea de Manresa on es van aprovar les Bases per a la Constitució de Catalunya conegudes com a Bases de Manresa que l'any 1992 van complir 100 anys.

Ningú no desconeix com són importants els símbols per identificar entitats, agrupacions, etc. Només cal veure, per exemple, com tots els cors de Clavé tenen el seu estendard, com el Barça s'identifica amb els colors blau-grana o com l'Orfeó Català treu la senyera i entona el Cant de la Senyera que enguany han complert 100 anys, a tots els concerts. Amb aquest afany de trobar un símbol que identifiqués la Unió Catalanista, la poetessa Agnès Armengol de Badia va llançar la proposta de regalar una bandera a la Unió, pagada amb les aportacions de les dones de Catalunya que d'aquesta manera podien participar del projecte polític-cultural de catalanisme que no quedava així reservat als homes. La bandera, confeccionada amb damasc de seda teixit expressament, porta brodat, a prop del pal, un Sant Jordi dibuixat per Alexandre de Riquer i el mateix pal és obra dels orfebres, germans Masriera. És una bandera immensa que avui es troba dipositada al museu del monestir de Montserrat, la visita al qual us recomano sincerament.

Doncs bé, les dones d'Aiguafreda no van ser insensibles a aquesta crida i l'any 1902 van organitzar una capta que va recollir gairebé 11 pessetes. Aquesta quantitat que sembla irrisòria avui, seria l'equivalent d'unes 20.000 pessetes. Els noms de les 34 dones d'Aiguafreda apareixen llistats al diari "La Renaixença" i jo he intentat identificar-les i situar-les a les cases respectives.

Algunes han estat impossibles d'identificar, potser perquè els noms estaven mal transcrits; i per això us agrairia qualsevol informació sobre les poques que continuen sense identificar.

Les aiguafredenques són les següents:

Joaquima Aregall Artigues	
Joan Col i Pla	Can Coll
Dolors Aregall	Cal Gravat
Felícia Aregall	
Antonia Aregall Garriga	
Josep Aregall Roca	Ca la Greta
Ros i Maria Alexandre Pinós	Cal Sandro
Ignàsia Bassas Aregall de Nadal	Can Tolín
Dolors Coll Xemení	
Jaume Pascual Serra.....	Can Met Serra
Francisca Baulenas	Can Llobetó
Elisa Borrell	
Joaquima Fortuny Aregall.....	Cal Parrina
Angela Canamasses	Can
Ramon Fitó	Canamasses
Concepció Farràs	Cal Llancis

Joaquima Figueras Pinós Quima de can Blai.....	Can Casades
Francesca Font Figueras Antoni Baqué	Cal Gran
Amparo Garriga Duran	Cal Peó
Ramona Garriga de Grifell.....	Cal Ferrer
Ramona Garriga (Raimunda?)	Can Puig?
Ramona Garriga Dolors Mestre Padrós	Can Colomestre
Concepció Mallorca Joan Cortada	Cal Barber
Josepa Ruaix de Pla	Cal Geperut
Concepció Ruaix Pla	Cal Geperut
Rosa Pinós	Can Pinós
Mercè Puig Senties vda. Serra	El Cafè
Rosa Pallarols Joaquima Puig Antonia Puig Ramon Serra Baulenas	Ca la Miquela
Joaquima Puig vda Suquet	Cal Garrigó Can
Margarida i Mercè Sansa	Matarrodona
Antoni Serra, vda. Carme Soldevila	Can Nissi
Dolors Soler i Sans	Cal Saüch
Concepció Tàpies de Parella	Can Bona

Totes elels van contribuir amb les seves il·lusionades aportacions a sufragar la immensa bandera que va ser lliurada a Poblet l'abril de 1903 enmig d'una gran festa on les dones van ser les protagonistes. Com ja he dit abans, la bandera cobreix ara una paret del Museu de Pintura de Montserrat. Si aneu a visitar-lo, penseu que una petita part va ser aportada per les vostres avantpassades, àvies o rebesàvies.

Però la relació de la bandera amb Aiguafreda no acaba aquí. Per casualitats de la vida, aquella poetessa, Agnès Armengol, que va ser l'ànima de la iniciativa, venia a viure a Aiguafreda pocs anys després, el 1904, perquè el seu marit, el sr. Badia, instal·lava aquí la primera fàbrica de tovalloles que encara avui funciona sota el nom de Serra i Figueras. En aquesta estada a Aiguafreda, que

va durar alguns anys, Agnès Armengol va compondre narracions i poemes de tema aiguafredenc, poemes com aquell que comença:

*L'hivern llança gebra,
els gorgs són glaçats,
la boira s'ajaça
pels cims dels serrats,
erms i nevats.*

Amb aquest record tant a la poetessa que va ser capaç per primer cop de mobilitzar les dones catalanes en un projecte comú, com a les dones d'Aiguafreda que van actuar seguint els sentiments d'amor cap a la terra i van contribuir dintre de les seves possibilitats a confeccionar el símbol de la Unió Catalanista, vull acabar el meu pregó que no és altre cosa que la meva penyora d'agraïment per totes les estones de felicitat que Aiguafreda m'ha donat, que em dona i, desitjo ferventment que em segueixi donant per molts anys.

Moltes gràcies per la vostra atenció i bona Festa Major!

Aiguafreda, desembre de 1996

CAROLA DURAN i TORT